

ER DET HELE MORS SKYLD?

STØTTET AF

Fonden for **økologisk landbrug**

Sundhed kommer fra maven – eller rettere - tarmen. Et univers af tarmbakterier, videregivet fra mor til afkom, er afgørende for en god sundhed, men egen kost og livsvilkår har stadig betydning.

Det er essensen fra en workshop afholdt i det økologiske projekt "Sunde maver- sunde grise".

I projektet er to tiltag pilotafprøvet i et forsøg på at sikre en god mave-tarmsundhed, hos fravænnede grise:

- tilførsel af mælkesyrebakterier via fermenteret foder
- tilsætning af urter

Selv om begge tiltag kan være med til at styrke sundheden, viste de sig utilstrækkelige som direkte problemløsere.

Zink profil i blodet og sikkert foder

I projektet forestår dyrlæge Niels Hjørnholm, LVK arbejdet med at obducere grise, diagnosticere og udtage blodprøver. Hypotesen er, at zinkniveauet i blodet er bestemmende for om grise udvikler diarré. Der tages blodprøver af 2 x 10 grise pr. uge i fire uger i træk. Resultaterne foreligger senere på året.

I anden sammenhæng er der opnået god effekt ved at begrænse råvarevalget til fravænningsfoder til byg og soja. Foderet viser sig at kunne holde dysenteri i skak.

Suppleret med en nøje tilpasset restriktiv fodring og en partikelstørrelsen på mindst 0,7 mm er det muligt at styre igennem til en fravænnings uden diarré.

Et godt økologisk foder?

Fra foderstofbranchen deltog Torben Jensen, Vestjyllands Andel. Han fortalte, at sammensætning af økologisk foder er en udfordring, og de økologiske regler kan opleves som en af barriererne. Var det muligt at afbalancere med aminosyrer, vil det helt sikkert være til fordel for grisen. Problemet opstår, før end det viser sig. Det vil sige, at der skal fokuseres mere på soen og tiden før fravænning.

Fokusområder kan være: USK af søer, bedre immunisering, reducere fravænningsstress ved at fravænne på mark og sikre kvalitet i foder ved et nøje råvarekendskab. Soja er særdeles velbeskrevet, hvorimod der mangler detailoplysninger om f.eks. hestebønne. Der er mulighed for at anvende forskellige tilsætningsstoffer, bl.a. urter og probiotika m.v. Fælles for dem er, at effekten er meget individuel fra besætning til besætning og henover tid.

Menneske versus gris

Den humane forskning har en spændende viden om tarmfloraens univers. Derfor var Henrik Bjørn Nielsen, forsker, DTU inviteret til at holde oplæg. Han fortalte: Din tarmflora er bestemt af din mors tarmflora og finder sin form i femte leveuge. Selv efter stærk sygdom, kraftig medicinering/antibiotika eller speciel kost, vil tarmfloraen finde tilbage til den oprindelige form, som stammer fra moderen. Det er fundet, at skedens bakterieflora i timerne op til en fødsel ændres markant, og at børn født ved kejsersnit udvikler en anden tarmflora end børn født vaginalt.

Chrons sygdom er en alvorlig betændelsessygdom i tarmen hos mennesker. Her blev det fundet en helbredelsesrate på mere end 90 pct. ved fækal transplantation (overførsel af fæces fra en rask person til patientens tarm). Overførslen sker ved at sprøjte en fæces opløsning ind via endetarmen. Samme princip er, eksperimentelt, anvendt på mus, hvor det blev vist, at tarmens bakterieflora afgør, om der udvikles fedme i svær grad. Der er hypoteser om, at tilsvarende kan være tilfældet for en række andre sygdomme. Det blev dog understreget, at det ikke fritager den enkelte for ansvar. De almindelig kost- og motionsråd gælder stadig. Transplantationsmetoden søges udviklet til en mere appetitlig udgave.

Femte uge for både mennesker og grise

Charlotte Lauridsen, forsker, AU-Foulum har arbejdet med mave-tarmsundhed hos dyr gennem mange år og slog fast, at kampen mod E. Coli har stået på i årtier og i hele verden. Hun kunne desuden supplere Henrik Bjørn Nielsens indlæg med, at også grisens tarmflora finder sin form i femte leveuge. Uge 4 og 5 er derfor kritiske for grisen. En fravænning ved 7 uger burde være bedre end 4-5 uger, men åbenbart ikke tilstrækkelig. Måske fordi fravænningen stadig foregår fra det ene øjeblik til det andet og ikke gradvis. Kunsten er at sikre grisens foderoptagelse, da en god foderoptagelse kan forebygge diarré.

Til trods for omfattende litteratur genereret gennem mange år er løsningen ikke fundet. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at der faktisk ikke er undersøgt meget om fravænningsdiarré hos økologiske grise. Det bør der tages fat på. Forsøg med at isolere immunstoffer fra komælk tyder på, at der er muligheder ad den vej. Derudover bør vi også "åbne det kinesiske medicinskab" (urter m.v.) Det vil være til fordel for alle, da antibiotikaforbruget skal ned.

Behovet er reelt

Hanne Damgaard Poulsen, forsker, AU-Foulum er med til at fastlægge grises behov for næringsstoffer, herunder også behovet for zink. Da kroppen kun i begrænset omfang lægger zink i depot skal det tilføres organismen dagligt. I en fravænningsituation, hvor der er stress på stort set alle parametre, er der høj risiko for, at foderoptagelsen går ned. Mangel på zink viser sig ved nedsat foderoptagelse (selvforstærkende), svigtende tilvækst, diarré og dårlig sårheling. Niveauet på 2.500 ppm. er fundet ved afprøvninger foretaget i både Danmark og udlandet. Det afvises ikke, at niveauet måske kan reduceres, men det understreges, at netop den stressede fravænningsituation meget vel kan forklare et større behov i en kort periode. Netop derfor er den ekstra tildeling begrænset til to uger. Der mindes om, at zinkprofilen i blodprøver analyseres i Niels Hjørnholms arbejde.

Min erfaring er, at....

Landmændenes erfaringer med at håndtere fravænningsdiarré er mange. Nogle eksperimenterer med gradvis fravænnning, forlænget dieperiode, fodersammensætning, fravænnning ude kontra inde, ekstra zink/ingen ekstra zink og meget mere. Udfordringen bliver ikke mindre af, at ikke blot er management vidt forskellig, men erfaringerne peger ofte i forskellige retninger. Den helt store udfordring er at finde løsninger, der også sikre en produktionsøkonomi og et attraktivt slagteprodukt.

Konklusion: Trods naturlig fødsel, en mor med en (formodet?) sund tarmflora og foder sammensat ud fra omfattende viden, så går det ofte galt. Løsningen ligger ikke snublende nær. Der arbejdes nu med at fastlægge indholdet i det fremtidige arbejde for at finde nøglen, der kan låse døren for fravænningsdiarré hos økologiske grise.

Faktaboks:

- Økologiske grise fravænnnes ved 7 uger
- Soens mælkeydelse klinger af efter 4. diegivningsuge, dvs. grisene motiveres til at søge fast føde i sidste del af dieperioden
- Økologiske grise skal have adgang til grovfoder, der typisk er ensilage eller frisk græs

Faktaboks:

Projektet er støttet af:

Erhvervsudviklingsordningen samt Fonden for økologisk landbrug.